Zlata Venskaya

Nowe media i kultura cyfrowa

III rok

Współczesna moda – rozdźwięk między pokazami a masową produkcją trendów

Wstęp

Trendy we współczesnej modzie stanowią splot czynników społecznych, kulturowych i ekonomicznych, badając które można łatwo się pogubić. W XX wieku źródła inspiracji modowych były jasne i przejrzyste, ponieważ ich głównymi katalizatorami były stylizacje gwiazd filmowych i pokazy kolekcji kilkunastu projektantów odzieży, pracujących w centrach mody: Paryżu, Nowym Jorku, Mediolanie, Londynie. Co do filmów, postacie uznawane za kultowe stawały się ikonami stylu, kształtując gust całych pokoleń. Właśnie w ten sposób pojawiła się słynna mała czarna sukienka, którą ma posiadać każda kobieta. Źródłem tego przekonania stał się strój Audrey Hepburn w *Śniadaniu u Tiffany'ego*[1]. Unikalny styl ubierania się, makijaż, kolor włosów, fryzura oraz akcesoria aktorek i aktorów były naśladowane przez ludzi na całym świecie.

Także równoległym czynnikiem powstania tendencji modowych, jak wspomniałam wyżej, były i nadal pozostają kolekcje projektantów prezentowane podczas tygodni mody (ang. *fashion weeks*). To punkt wyjścia, który, przynajmniej dawniej, miał ogromny wpływ na to, jakie fasony były adaptowane dla masowego odbiorcy i ostatecznie trafiały do sprzedaży w "sieciówkach".

W XXI wieku, oprócz filmów, spopularyzowały się inne media, z których można czerpać inspirację. To media społecznościowe z różnymi formatami treści. Styl tej części społeczeństwa, która interesuje się modą, zaczął się kształtować dodatkowo na podstawie

[1] Marianna Cerini, *Remember when Audrey Hepburn defined elegance in a little black dress?*, https://edition.cnn.com/style/article/audrey-hepburn-little-black-dress-remember-when (data dostępu: 22 maja 2025); Anna Möttölä, *Style Star – Admiring Audrey Hepburn in the 1950's* [w:] *History of Stardom Reconsidered*, International Institute for Popular Culture, 2007, s. 140, online: https://iipc.utu.fi/reconsidered/Mottola.pdf (data dostępu: 22 maja 2025).

stylizacji celebrytów i influencerów, którzy w ramach współprac ubierają się w konkretne marki, tym samym promując je wśród swoich społeczności obserwujących m.in. na Instagramie. Pokazy mody wciąż odgrywają ważną rolę, przecież dzięki nim nawet powstał stosunkowo nowy obszar działalności stylistów modowych, którzy dawniej przekazywali swoje rekomendacje za pośrednictwem programów telewizyjnych, a dzisiaj robią to głównie w mediach społecznościowych. Ich przekaz skupia się na przekonywaniu, jakie nowości warto nosić oraz uczeniu, jak je stylizować i wyjaśnieniu, dlaczego właśnie w ten sposób trzeba się ubierać.

Głównym problemem współczesnego formowania trendów modowych jest jednak rozproszony i wynikający z tego różnorodny charakter przekazu trendowego, który coraz bardziej przybiera formę sztuki na pokazach mody, podczas gdy masowa produkcja selekcjonuje jedynie wybrane elementy z tego przekazu, dostosowując je do potrzeb segmentu odzieży codziennej.

1 Znaczenia wplecione w wybiegi

Pokazy mody służą projektantom jako platforma do zaprezentowania swojej kreatywności i nowych sposobów przekraczania ustalonych granic w odzieży. Każda kolekcja prezentowana na wybiegu odzwierciedla unikalną wizję projektanta w danym sezonie. Większość trendów z wybiegów jest postrzegana przez przeciętnego odbiorcę jako dziwaczna i nienoszalna[2]. Wynika to z niezrozumienia przekazu, gdyż w pokazach mody można wyróżnić co najmniej trzy kategorie: moda jako sztuka, jako narzędzie zmian społecznych oraz jako źródło inspiracji.

1.1 Moda jako sztuka

Ponadczasową klasyką mody rozumianej jako sztuka są prace Alexandra McQueena. Jest to czysta forma artystyczna, ponieważ większość jego projektów ubrań nie nadaje się do codziennego użytku. Za pośrednictwem kolekcji McQueen podejmował tematy tabu w XX wieku (śmierć, płeć i tożsamość, niepełnosprawność, przemoc seksualna itd.), krytykował przemysł mody oraz przekształcał wybieg w teatralną scenę, a pokazy – w narracje z

[2] Zob. Darshita Goyal, *Fashion is in it Weird Era*, https://www.thevoiceoffashion.com/centrestage/opinion/fashion-is-in-its-weird-era--6194 (data dostępu: 22 maja 2025).

oryginalną fabułą[3]. Kolekcja *Highland Rape* z 1995 roku, w której wykorzystano tkaniny i wzory charakterystyczne dla tradycyjnego szkockiego stroju, przedstawiła modelki w mocno odsłaniających ciało, seksualizowanych stylizacjach jako komentarz McQueena na temat brutalnego wysiedlenia Szkotów z ich ziem w okresie „czystek" (ang. *Highland Clearances*)[4]. Była to wizualna metafora gwałtu na tożsamości narodowej[5]. Później, w 1999 roku w kolekcji *No. 13* na sezon wiosna-lato projektant skrytykował zmechanizowaną branżę mody, zrealizowawszy opryskanie białej sukienki czarną i żółtą farbą przez dwa przemysłowe roboty z włoskiej fabryki samochodów[6]. Krytyka branży mody polegała na tym, że ona coraz mniej interesuje się sztuką wyrażającą się np. w fasonach, krojach i materiałach, a coraz bardziej skupia się na komercyjnej wydajności[7].

McQueen jest uznawany za retrofuturystycznego projektanta, ponieważ koncepcje jego kolekcji były oparte m.in. na okresach historycznych, motywach religijnych i estetyce mrocznego romantyzmu, w wyniku czego ostateczny produkt łączył tradycję przeszłości z buntem i progresywnym podejściem do nowych technologii w przemyśle włókienniczym[8]. On traktował modę jak środek ekspresji emocji i krytyki społecznej, dlatego zaprojektowane przez niego ubrania nie miały służyć codziennemu noszeniu.

1.2 Moda jako narzędzie zmian społecznych

Czasami jednak projektant nie tworzy nowych, wyjątkowych znaczeń, lecz interpretuje i uwidacznia niedostrzeganą przez ogół społeczeństwa rzeczywistość, aby przybliżyć im, jak faktycznie wygląda konkretna społeczność. Dokładnie taki trik zastosował Demna Gvasalia z marki Balenciaga, zorganizowawszy pokaz *Pre-Fall 2024 Fashion Show* stanowiący doskonały przykład pokazu mody jako środka wypowiedzi i inicjowania przemian społecznych. Wydarzenie nie przyniosło żadnych przełomowych rozwiązań, a jedynie

---

[3] Caroline Evans, *Desire and Dread: Alexander McQueen and the Contemporary Femme Fatale* [w:] *Body Dressing*, Wydawnictwo Berg, 2001, s. 204-205, online: https://cuttersguide.com/pdf/19th-Century-Ladies-Tailoring/pdf/Body_Dressing_Dress_Body_Culture.pdf (data dostępu: 22 maja 2025).
[4] *Tamże*, s. 202-203.
[5] *Tamże.*
[6] Zob. *Dress, No. 13, spring/summer 1999*, https://blog.metmuseum.org/alexandermcqueen/dress-no-13/ (data dostępu: 22 maja 2025); Susannah Frankel, *The Magnificent Impact of Alexander McQueen S/S99*, https://www.anothermag.com/fashion-beauty/9225/the-magnificent-impact-of-alexander-mcqueen-ss99 (data dostępu: 22 maja 2025).
[7] Robert McCaffrey, *Alexander McQueen: The Sublime and Melancholy*, https://www.fashionstudiesjournal.org/longform/2020/9/23/alexander-mcqueen-the-sublime-and-melancholy (data dostępu: 22 maja 2025).
[8] Alfonso Barranco, Youngsun Yoo, *Analysis of the Characteristics of Retro – Futuristic Design. A Case Study of Alexander McQueen*, „International Journal of Costume and Fashion" Vol. 23, s. 61, online: https://ijcf.ksc.or.kr/xml/39190/39190.pdf (data dostępu: 14 maja 2025).

obramowało i zasygnalizowało aktualny trend wśród zamożnych mieszkańców Los Angelesa – hollywoodzki glamour wyrażający się w dresach i sneakersach[9].

Powtórzę, że Gvasalia nie zaproponował stylizacji, które wyznaczyłyby nowe kierunki dla przemysłu mody. Styl sportowy był już w pełni oswojony zarówno przez wyższą, średnią, jak i roboczą klasę, a projektant jedynie zniekształcił i uwypuklił współczesne modowe przejawy statusu, przekształcając je w stylizowaną karykaturę luksusu, gdzie wysoka cena stroju widoczna jest wyłącznie w metce, a nie koncepcie[10].

1.3 Moda jako źródło inspiracji

Poza pokazami, które stylistycznie hiperbolizują lub artystycznie interpretują rzeczywistość, istnieją również takie, które rzeczywiście wywierają znaczący wpływ na kształtowanie się nowych trendów. Do tej kategorii należy niedawny pokaz *Saint Laurent Spring 2025 Ready-to-Wear* autorstwa Anthony'ego Vaccarello[11]. Projektant postawił na język wyrafinowanej dyscypliny i cichego luksusu, a w centrum kolekcji znalazł się obraz wyemancypowanej kobiety traktującej stroje jako medium wykwintnej ekspresji tożsamości[12]. Kolekcja odświeżyła archiwalne kody marki, które założył Yves Saint Laurent, a dokładnie damskie garnitury spodniowe zaprezentowane po raz pierwszy w 1966 roku[13]. Stanowiło to zwrot ku klasycznemu rozumieniu elegancji, zreinterpretowanemu w duchu współczesności. Także Anthony Vaccarello wsparł nurt współczesnego stylu biurowego, łącząc świeży trend *office siren* z oversize'owymi marynarkami marki Yves Saint Laurent, tym samym reinterpretując go na swój sposób i proponując nowe źródła inspiracji. Kolekcja należy do kategorii *ready-to-wear*, dlatego na pewno trafiła do sprzedaży wśród gości pokazu oraz szerszego grona odbiorców o odpowiednim poziomie zamożności. Jednak niezależnie od progu dochodowego, jest to przykład pokazu mody jako źródła inspiracji, obejrzawszy który można skompletować strój nawet z elementów własnej garderoby, otworzywszy je na nowo.

---

[9] Zob. *Balenciaga RTW Fall 2024 [PHOTOS]*, https://wwd.com/fashion-news/shows-reviews/gallery/balenciaga-pre-fall-1235988123/ (data dostępu: 14 maja 2025).
[10] Mark Wittmer, *Demna Goes to Hollywood. Review of Balenciaga Pre-Fall 2024 Fashion Show*, https://theimpression.com/balenciaga-pre-fall-2024-fashion-show-review/ (data dostępu: 14 maja 2025); Steff Yotka, *Balenciaga Pre-Fall 2024: Demna's Big, Beautiful American Dream Lands in Los Angeles*, https://www.gq.com/story/balenciaga-pre-fall-2024-review-los-angeles (data dostępu: 14 maja 2025).
[11] Zob. *Saint Laurent Spring 2025 Ready-to-Wear Collection [PHOTOS]*, https://wwd.com/fashion-news/shows-reviews/gallery/saint-laurent-spring-2025-ready-to-wear-collection-1236644634/saint-laurent-spring-2025-ready-to-wear-collection-5/ (data dostępu: 14 maja 2025).
[12] Will Lennox, *At Saint Laurent, an antidote to today's diverse visions of getting dressed*, https://www.vogue.com.au/fashion/news/saint-laurent-ss25-review/news-story/3329c8cbf38d55ce7720b65058fb7ec2 (data dostępu: 22 maja 2025).
[13] Aurola Wedman Alfaro. *Yves Saint Laurent: When Fashion Meets Art*, https://www.metmuseum.org/perspectives/yves-saint-laurent (data dostępu: 14 maja 2025).

Tak czy inaczej, wybieg jest projektanckim oświadczeniem stylu. To, co widzimy na pokazach, najczęściej trafia do archiwów marki, ponieważ znaczenia, które projektanci chcą przekazać, rzadko w pełni docierają do masowych producentów. Luksusowe marki wyznaczają trendy w zakresie kolorystyki, kroju i stylistyki, które następnie przenikają do segmentu premium, a ostatecznie trafiają do rynku masowego. Ta hierarchia przez lata stanowiła fundament świata mody.

2 Rozwarstwienie współczesnych trendów między konceptem a konsumpcją

Wraz z nadejściem ery cyfrowej formowanie się tendencji modowych stało się bardziej dynamiczne i wielowarstwowe. Analizując hierarchię współczesnych trendów, warto oddzielić efemeryczne wpływy od zjawisk o charakterze konceptualnym. Przykładem tego drugiego przypadku jest właśnie Comme des Garçons, która od dekad konsekwentnie kwestionuje samo pojęcie mody i nie adaptuje trendów, lecz tworzy własny, intelektualny język.

Comme des Garçons dawno zyskała reputację „antymodowej" marki, co jednak nie przeszkodziło jej zdobyć globalnego uznania[14]. Jej założycielka Rei Kawakubo świadomie odrzuciła tradycyjne kanony piękna i mody komercyjnej, oferując w zamian konceptualne, często asymetryczne, zdekonstruowane sylwetki, które nie przypadną do gustu każdej przeciętnej fashionistce czy fashioniście[15]. Jedni postrzegają markę jako szczyt intelektualnej mody, inni – jako prowokację, która przeczy kryteriom zdrowego rozsądku. Mimo to marka Comme des Garçons znalazła swoją niszę i grupę docelową oraz konsekwentnie się rozwija. Kreuje trendy dla tych, którzy są gotowi wyglądać śmiesznie w oczach tłumu, gdy tylko oni rozumieją koncepcję stojącą za takim wyglądem.

Dla kontrastu przywołam markę Bershka, funkcjonującą na przeciwnym biegunie modowego spektrum. Podczas gdy Comme des Garçons kwestionuje samo pojęcie mody, Bershka błyskawicznie adaptuje trendy, upraszczając je i udostępniając masowemu odbiorcy. To klasyczny przedstawiciel fast fashion – liczy się nie koncept, a tempo. Projektanci marki wypatrują w kolekcjach luksusowych domów elementy nadające się do masowej produkcji oraz już po kilku tygodniach od pokazu ich uproszczone wersje pojawiają się w galeriach

[14] Laura Pérez, *Decoding Rei Kawakubo's anti-fashion*, https://highxtar.com/en/decoding-rei-kawakubos-anti-fashion/ (data dostępu: 22 maja 2025).
[15] Fawencha Rosa, *Fashion & Form. The relationship between sculptural form and fashion analyzed through the works of Iris Van Herpen and Rei Kawakubo*, Iceland University of the arts , 2021, s. 7, online: https://skemman.is/bitstream/1946/42313/1/Fawencha%20Rosa%20-%20Fashion%20%26%20Form%20.pdf (data dostępu: 22 maja 2025).

handlowych. To ubrania stworzone nie po to, by prowokować, lecz by odpowiadać na oczekiwania i umożliwić konsumentom wpasowanie się w aktualne trendy. Bershka podbiła serca młodzieży właśnie dzięki tej dostępności, gdyż odbiorcy mają pewność, że zawsze znajdą tam top, sukienkę lub spodnie o modnym kroju w cenie nieprzekraczającej 100 złotych.

Comme des Garçons kształtuje dyskurs, a Bershka go upraszcza. Comme des Garçons mówi językiem sztuki, gdy Bershka posługuje się językiem konsumpcji. To właśnie w sklepie tej ostatniej zaspokoimy potrzebę dopasowania się do estetyki *Y2K* czy *clean girl*, która przestanie być aktualna wraz z nadejściem nowego sezonu.

Podsumowanie

Rozdźwięk pomiędzy pokazami mody a masową produkcją unaocznia paradoks współczesnej mody, w której ambitna, często konceptualna wizja projektantów zostaje spłycona i uproszczona do wersji, przeznaczonej dla masowego odbiorcy. Ponadto, cykl życia trendów uległ dramatycznemu przyspieszeniu, ponieważ nowe tendencje pojawiają się niemal co miesiąc i tak samo błyskawicznie się dezaktualizują. Przy tym cały cykl traci pierwotne znaczenie konkretnych szczegółów. Tymczasem pokazy mody, mimo że są często oderwane od codziennego życia, coraz wyraźniej ukazują potrzebę zachowania i konserwacji „dzieł" modowych w domach mody. Przykłady wyjścia Kim Kardashian w najbardziej rozpoznawalnej sukni Marilyn Monroe zaprojektowanej przez Williama Travilla w 1962 roku[16] czy Zendaya w zbroi z archiwalnej kolekcji Theirryego Muglera z 1995 roku[17] udowodniają, że sens wybiegów nie ogranicza się do sezonowej prezentacji oraz jeśli stworzono coś wartościowego, zostanie to kiedyś ponownie użyte, a nawet odkryte na nowo jako element dziedzictwa kulturowego. W przypadku mody masowej taka ścieżka nie istnieje. Kolekcje fast fashion są efemeryczne, a ich znaczenie kończy się wraz z nowym sezonem.

Ostatecznie moda staje się przestrzenią rozdarcia między potrzebą wypowiedzi osobistej przy pomocy noszonych ubrań a utrwalonymi mechanizmami rynku, które redukują ją do zysku i szybkiej konsumpcji. W końcu dostajemy kiepską jakość ubrań oraz dziwaczny sposób, w jaki współczesne społeczeństwo rozumie pojęcie stylu, nowości i wartości.

---

[16] Zob. Chioma Nnadi, *Kim Kardashian Takes Marilyn Monroe's "Happy Birthday, Mr. President" Dress Out for a Spin*, https://www.vogue.com/article/kim-kardashian-met-gala-2022 (data dostępu: 22 maja 2025).

[17] Zob. Matthew Velasco, *Zendaya Went Full Couture Robot in Vintage Mugler for the Dune: Part Two World Premiere*, https://www.wmagazine.com/fashion/zendaya-mugler-robot-suit-dune-two-london-premiere (data dostępu: 22 maja 2025).

BIBLIOGRAFIA:

1. Alfonso Barranco, Youngsun Yoo, *Analysis of the Characteristics of Retro – Futuristic Design. A Case Study of Alexander McQueen*, „International Journal of Costume and Fashion" Vol. 23, online: https://ijcf.ksc.or.kr/xml/39190/39190.pdf (data dostępu: 14 maja 2025).
2. Anna Möttölä, *Style Star – Admiring Audrey Hepburn in the 1950's* [w:] *History of Stardom Reconsidered*, International Institute for Popular Culture, 2007, online: https://iipc.utu.fi/reconsidered/Mottola.pdf (data dostępu: 22 maja 2025).
3. Aurola Wedman Alfaro. *Yves Saint Laurent: When Fashion Meets Art*, https://www.metmuseum.org/perspectives/yves-saint-laurent (data dostępu: 14 maja 2025).
4. Caroline Evans, *Desire and Dread: Alexander McQueen and the Contemporary Femme Fatale* [w:] *Body Dressing*, Wydawnictwo Berg, 2001, online: https://cuttersguide.com/pdf/19th-Century-Ladies-Tailoring/pdf/Body_Dressing_Dress_Body_Culture.pdf (data dostępu: 22 maja 2025).
5. Chioma Nnadi, *Kim Kardashian Takes Marilyn Monroe's "Happy Birthday, Mr. President" Dress Out for a Spin*, https://www.vogue.com/article/kim-kardashian-met-gala-2022 (data dostępu: 22 maja 2025).
6. Darshita Goyal, *Fashion is in it Weird Era*, https://www.thevoiceoffashion.com/centrestage/opinion/fashion-is-in-its-weird-era--6194 (data dostępu: 22 maja 2025).
7. Fawencha Rosa, *Fashion & Form. The relationship between sculptural form and fashion analyzed through the works of Iris Van Herpen and Rei Kawakubo*, Iceland University of the Arts, 2021, online: https://skemman.is/bitstream/1946/42313/1/Fawencha%20Rosa%20-%20Fashion%20%26%20Form%20.pdf (data dostępu: 22 maja 2025).
8. Laura Pérez, *Decoding Rei Kawakubo's anti-fashion*, https://highxtar.com/en/decoding-rei-kawakubos-anti-fashion/ (data dostępu: 22 maja 2025).
9. Marianna Cerini, *Remember when Audrey Hepburn defined elegance in a little black dress?*, https://edition.cnn.com/style/article/audrey-hepburn-little-black-dress-remember-when (data dostępu: 22 maja 2025).

10. Mark Wittmer, *Demna Goes to Hollywood. Review of Balenciaga Pre-Fall 2024 Fashion Show*, https://theimpression.com/balenciaga-pre-fall-2024-fashion-show-review/ (data dostępu: 14 maja 2025).
11. Matthew Velasco, *Zendaya Went Full Couture Robot in Vintage Mugler for the Dune: Part Two World Premiere*, https://www.wmagazine.com/fashion/zendaya-mugler-robot-suit-dune-two-london-premiere (data dostępu: 22 maja 2025).
12. Steff Yotka, *Balenciaga Pre-Fall 2024: Demna's Big, Beautiful American Dream Lands in Los Angeles*, https://www.gq.com/story/balenciaga-pre-fall-2024-review-los-angeles (data dostępu: 14 maja 2025).
13. Susannah Frankel, *The Magnificent Impact of Alexander McQueen S/S99*, https://www.anothermag.com/fashion-beauty/9225/the-magnificent-impact-of-alexander-mcqueen-ss99 (data dostępu: 22 maja 2025).
14. Will Lennox, *At Saint Laurent, an antidote to today's diverse visions of getting dressed*, https://www.vogue.com.au/fashion/news/saint-laurent-ss25-review/news-story/3329c8cbf38d55ce7720b65058fb7ec2 (data dostępu: 22 maja 2025).